

Affalds-ordliste

Affald

Affald er de produkter som du skiller dig af med, når du ikke længere har brug for dem.

Bly

Bly er et blå-gråt metal. Det er blødt og meget tungt. Bly er et af de almindeligste tungmetaller på jorden. Det er let at forme og kan tåle forskellige slags syrer. Derfor har bly været brugt til mange forskellige formål lige siden oldtiden. Der er bly i mange forskellige ting. Blandt andet i batterier, fjernsyn og computere. Bly kan være giftigt.

Byggeaffald

Når man bygger eller river huse ned, får man byggeaffald. Mursten, asfalt og beton er alt sammen affald fra byggeri. I Danmark er der meget byggeaffald, men det meste kan heldigvis knuses og bruges igen til nye byggematerialer.

Cadmium

Se under kadmium.

CFC-gas

CFC-gas (eller freon) er de giftige stoffer, der ødelægger ozonlaget. Ozonlaget er det lag af luft, der ligger mange kilometer over vores hoveder i atmosfæren. Laget beskytter mennesker, dyr og planter mod solens meget kraftige ultraviolette stråler. Strålerne er skadelige for vores hud. Det er derfor, du skal have solcreme på om sommeren. CFC-gas blev bl.a. brugt i fryserne og køleskabe som kølemiddel og i spraydåser som drivmiddel. CFC har ikke været lovligt at bruge i EU siden 1995. Udviklingslandene må derimod bruge CFC frem til 1. januar 2010.

Chlor

Se under klor.

CO₂

CO₂ (eller kuldioxid) er en gas, der dannes ved forbrænding af kul, olie, naturgas og benzin. CO₂ er den gas, der er hovedansvarlig for den menneskeskabte drivhuseffekt.

Drivhuseffekt

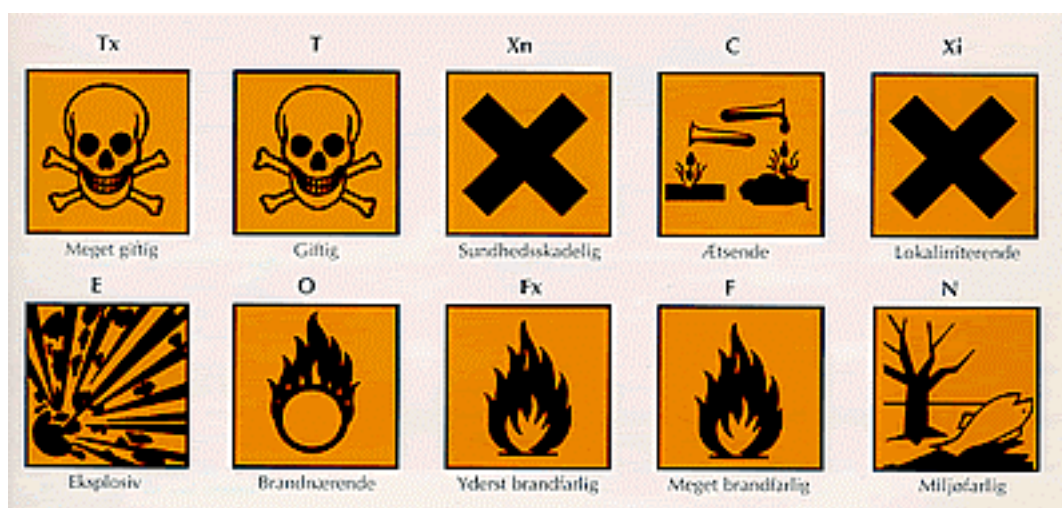
Når solens stråler opvarmer jorden, udsender jorden varme skyer, partikler og gasser, der holder varmen tilbage, så den ikke forsvinder ud i verdensrummet. Det er derfor jorden bliver varmere. Det er ligesom et drivhus, hvor sollyset opvarmer drivhuset indenfor, mens ruderne forhindrer varmen i at slippe ud af drivhuset. De gasser, der holder varmen tilbage, kaldes drivhusgasser. Det er især CO₂.

Erhvervsaffald

Affald fra virksomheder, håndværkere, butikker, skoler og sygehuse er erhvervsaffald. Det meste erhvervsaffald består af beton, murbrokker, metal, pap, papir, plast, glas, asfalt, jord og farligt affald.

Faresymboler

De orange faresymboler finder du blandt andet på maling, terpentin, benzin og havegifte. Faresymbolerne advarer dig, hvis et produkt er farligt, fx giftigt, brandfarligt eller ætsende eller farligt for miljøet. Sammen med faresymbolerne er der altid en tekst, der fortæller hvordan det er farligt.

Røggas-rensningsprodukt

Når affald forbrændes skal røgen renses for miljøskadelige stoffer som giftgasser og skadelige partikler. Det produkt, der kommer ud af det, kaldes røggasrensingsproduktet. Da røggasrensingsproduktet indeholder miljøskadelige stoffer, skal det deponeres på en særlig losseplads.

Forbrændingsanlæg

Et forbrændingsanlæg brænder affald. Varmen fra forbrændingen bruges til at producere damp. Dampen bruges til at producere elektricitet og fjernvarme. I Danmark findes der mere end 30 forbrændingsanlæg, der behandler alt det affald, der egner sig til at blive brændt. Det svarer til omkring 25% af alt affaldet i Danmark. Der findes også et specielt forbrændingsanlæg for farligt affald. Det er Kommunekemi i Nyborg.

Fødekæde

Den mad, du spiser, indgår i en fødekæde. Hvert led i kæden er vigtig for, at naturen kan holde sig i live og balance. Et eksempel på en fødekæde: Mennesker spiser store fisk, de store fisk spiser små fisk. De små fisk spiser mindre dyr og planter fra havet osv. Hvis havet bliver forurenet, så de små dyr og planter dør, så har de små fisk ingen mad. Hvis de små fisk dør, har de store fisk ingen mad... osv. På den måde hænger dyr, planter og menneskers eksistensgrundlag sammen i en lang kæde.

Genanvendelse

Genanvendelse betyder, at tingene behandles og bruges igen som nye råvarer. Fx når jernværkerne smelter gamle cykler om til nyt metal og når knust glas bliver smeltet om

til nyt glas.

Genbrug

Genbrug betyder, at ting bliver brugt til det samme formål igen og igen. Fx flasker der indsamles, skylles og fyldes med ny væske.

Genbrugsplads

På genbrugspladsen kan man sortere og aflevere det meste affald. Der er en masse containere med skilte, der viser, hvor det forskellige affald afleveres. Møbler i én container, pap i en anden, træ i en tredje osv.

Grønt affald

Grønt affald er fx frugt- og grøntsagsrester, kaffegrums, brød, pasta, ris, planter og blomster. Du kan komme det meste af det grønne affald i kompostbunken. I nogle kommuner findes der en særlig skraldespand til det grønne affald.

Haveaffald

Grene, græs og blade er haveaffald. Haveaffald kan blive til jord, derfor skal det ikke brændes. Hvis du lægger haveaffaldet i et skyggefuldt hjørne af haven, så vil orme og andre smådyr sørge for at omdanne affaldet til jord, som kan bruges til gødning i haven. Det kaldes kompostering. I kan også køre jeres haveaffald på genbrugspladsen, hvor det bliver komposteret.

Husholdningsaffald

Husholdningsaffald er alt det affald I smider ud hjemme. Affaldet skal deles op efter hvad det er, og hvor I skal gøre af det: Affald fra skraldespande og papirurte kaldes dagrenovation. Det bliver brændt. Gamle fjernsyn, møbler og cykler kaldes for storskrud. Det bliver sorteret. Noget af det bliver genbrugt, andet bliver brændt. Det, der kan skade miljøet, kommer på lossepladsen. Papir, pap og glas bliver genanvendt. Sodavandsflasker bliver genbrugt. Haveaffald bliver til kompost.

Kadmium

Kadmium er et blødt, sølv-hvidt metal. I dag bruger vi det mest i genopladelige batterier. Kadmium har også været brugt i plastik, fx i tagrender og nedløbsrør. Kadmium er meget giftigt. Derfor skal man sørge for, at det ikke bliver blandet med andet affald.

Klor

Klor bruges som et rengøringsmiddel. Det blandes også i vandet i svømmehallen. I begge tilfælde bruger vi klor, fordi det slår bakterier ihjel. Klor er ofte en del af giftige stoffer og materialer som dioxiner og PVC-plast. Hvis I skal af med noget, der indeholder meget klor, skal I aflevere det på genbrugspladsen som farligt affald.

Komposteringsanlæg

Grene, blomster og afklip fra hække er haveaffald. Det meste haveaffald i Danmark bliver kørt til et komposteringsanlæg. Her bliver affaldet knust i mindre stykker og lagt ud over et stort område. I løbet af et stykke tid bliver affaldet til jord. Det er

mikroorganismer som bakterier, svampe og smådyr som omdanner affaldet til jord. Det sker som en naturlig proces ved hjælp af varme, ilt og fugt.

Kviksølv

Kviksølv er et sølv-farvet metal. Det er flydende ved stue-temperatur og fordampes let. Der er kviksølv i lysstofrør, energi-spærpærer, i gamle termometre og i nogle batterier. Kviksølv er meget giftigt. Derfor er ting, der indeholder kviksølv farligt affald.

Losseplads

Noget affald kan hverken genbruges eller brændes. Den slags affald smider vi på lossepladser. En losseplads kaldes også for et "deponi", som betyder et sted, hvor man gemmer eller deponere noget. Set fra oven ligner en losseplads bare et stort hul i jorden. I bunden af hullet er der lagt plast ud, så der ikke kan løbe noget ud. Plastlaget kaldes en membran.

Miljøbil

Miljøbilen er en speciel skraldebil, der findes i mange af landets kommuner. Bilen kører rundt og henter farligt affald. Fx malingsrester, rester af olie, benzin og terpentin, batterier, lysstofrør, og el-spærpærer. Miljøbilen kører som regel efter en køreplan, så I kan finde ud af, hvornår den er i nærheden af, hvor I bor.

PVC

Dukker, gummistøvler, tagrender og rør er nogle af de mange ting, der kan være lavet af PVC. PVC er plast, der indeholder meget klor. PVC bliver lavet af råolie, klor og forskellige tilsætningsstoffer. Når man brænder PVC, bliver klor til saltsyre, som forurener luften – med mindre røgen bliver rensset. Derfor er det vigtigt at rense røgen.

Når PVC bliver brændt i et forbrændingsanlæg bruger man op til 2 kg kalk til at rense røgen fra et kg PVC. Kalken vil bagefter være så forurennet, at den skal opbevares på særlige lossepladser.

Ressource

En ressource er noget, man har i reserve eller i overskud. En ressource kan for eksempel være en energikilde eller et råstof. Olie og ædelmetaller som guld og ædelsten er ressourcer. Træ og vand er også ressourcer.

Skraldebil

Skraldebilen er en speciel lastbil, der kører rundt i boligområderne og indsamler de mest almindelige typer affald. Skraldebilen har fået sit navn fra træinstrumentet, skralden. I gamle dage var skraldevognen en hestevogn. Foran vognen gik der en mand og svingede en kæmpeskralde, der larmede, så det kunne høres overalt. Når man hørte skralden, skulle man gå ud på gaden med sit affald og aflevere det til manden med skralden, skraldemanden.

Slagge

Slagge er de rester, der er tilbage, når man har brændt affald på et forbrændingsanlæg. Slagge er aske og fx stumper af glas og porcelæn eller ting af jern og metal.

Storskrald

Storskrald er "stort" skrald. Fx en nedslidt sofa, dit gamle skrivebord, babysengen, brugt legetøj og gamle tæpper. Storskrald kan også være pap, computere og kasserede køleskabe.

Sur regn

Sur regn betyder, at der er syre i regnen. Syren kommer fra røg fra skorstene og udstødning fra biler. Sur regn kan ødelægge træer og planter, så de visner eller går ud. Sur regn kan også forurene vandløb og søer så meget, så fisk og vandplanter ikke kan overleve. Derfor er det vigtigt at rense både røg og udstødning.

Tungmetaller

Tungmetaller er alle de metaller, der vejer mere end jern. De bliver ikke nedbrudt i naturen. I store mængder virker de som gift på dyr og planter. Bly, kadmium og kviksølv er eksempler på tungmetaller. Affald, der kan indeholde tungmetaller, må ikke smides i skraldespanden. Fx fjernsyn, computere og batterier.

(tegning fra www.affald.dk)